

V tiskarni, tiskarjem in solovito
izhaja in velja v Mariboru
brez pošiljanja na
dom za vse leto 5 gr. — k.
za pol leta 2 „ 50 „
za četrt leta 1 „ 50 „

Po pošti :

Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ 50 „

Vrednisto in opravištvu
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniha:

Za navadno dvestop-
vrsto se plačuje
6 kr., če se napiše loka
5 kr., če se tiska škrat
4 kr., če se tiska škrat,
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisk je plačat-
kolek (štempelj) za 30 k.

Dokopisi se ne vračajo,
dokopi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 113.

V Mariboru 25. septembra 1869.

Tečaj II.

Politika slovenskih državnih poslancev.

Morda se bode komu čudno zdelo, da se spravljamo ravno zdaj o tem govoriti, ko državnega zbora ni, temuč delajo deželni, kateri naše bralce gotovo najbolj zanimajo. Ali dr. Tomanova odpoved nam daje povod; očitane „Novic“ — ako posebno na „Slov. Narod“ leti — da je g. dr. Toman zaradi napadov časnikov odvrget „butaro,“ daje nam dolžnost jasno izpovedati, ka stoji „Slov. Narod“ še vedno na istem stališču, kakor je, in se nima vzroka kesati, da je upiral se temu kar se je godilo. Recite kar hočete, javno mnenje Slovencev je bilo z nami in je, in če se bode slovenska politika tako presukala, kakor smo mi vselej zahtevali, prisililo je do tega naše poslance gotovo mnogo, razen njih lastnega spoznanja tudi javno mnenje. Ne bilo bi z daj na pravem mestu, ko bi pogrevali vse grehe in vse kar se je opustilo in ne zgodilo, kar se je napak zgodilo. Veseli bomo, ako se bode na dalje drugače in z vso odločnostjo delalo za cel naš program, brez oprezovanja in polovičenja. Odbijamo očitane da smo samo osebno „napadali,“ način v političnem življenju še do zdaj ni najden, da bi se dalo politiki oponirati, pa tiste v nebesa vzdigovati ali pa ne imenovati, ki jo v prvi vrsti zastopajo. Ko bi bili naši poslanci vsako priliko v državnem zboru porabili, energično glasé se za slovenskega naroda tirjatve, ko bi bili povsod svoj glas povzdignili proti nam krivični sistemi, gotovo bi jih bil „Slov. Narod“ hvalil, ne zaradi njih oseb, temuč zaradi svete naše stvari, kakor jih je zaradi stvari grajal. Torej nas ne gine čisto nič, če je g. dr. Toman zaradi naših „napadov“ od državnega poslanstva odstopil. Upamo pa, da je imel mnogo veljavnejih vzrokov. Le nikar si netajite. Samohvala sicer ni pridna, a djal je tudi velik mož: „nur lumpen sind bescheiden.“ Ravno ta „Sl. N.“ je vendar mnogo kriv, da je nekaj več energije v naše življenje in vas prišlo. Da so bili njegovi „napadi“ neprijetni, to vemo. Ali koristni so bili tudi in opravičeni.

Dokaz. Ne samo da nas Slovenci Smolka iz svojega federalističnega programa izpušča, tudi drugi delajo tako. Omenjali smo že mnogoimenovano brošuro, ki je ravno kar v Berlinu izšla pod naslovom „Oesterreichisches.“ Tudi tu se Slovenci tlačijo v nemško skupino. In kak razlog se tu navaja za to. Pravi se, da mi svojih tirjatev ne izrekamo s tako odločnostjo ko drugi, ter da je še ravnanje naših državnih poslancev v nasprotju bilo s tistimi izjavi javnega mnenja, kar se jih je iz naše domovine čulo. Svet vselej sodi: volenti non fit injuria. Kdor ne tirja, ne dobo nič. Ali to ne govori jasno za nas, da smo mlačno postopanje brezobzirno zametali vedoč kakšne politične nasledke bo imelo?

Listek.

Narodopisne slike iz življenja našega naroda.

V. Ženitev.

(Dalje.)

Popreko računano se pri avstrijskih Slovencih deklice udavajo naj več med 18. in 25., — fantje pa med 25. in 30. letom, tedaj v starosti, v kateri se pod našim podnebjem dospe vrhunec telesne vzrasti.

Naši ljudje se najraje žené okoli sv. Martina, posebno radi pa v predpustu, kajti ob tej dobi imajo najlepši čas za to, dela silnega ni nobenega, in shrambe so tudi še vsega polne. Zelo redke prikazni so pri našem prostem narodu ženitve po leti.

Po dobljeni dovoljvi od cerkvene in svetne oblasti, gresta očeta obeh strank s fantom in dekletom k fajmostru se zavolj oklicev zapisati dati. Po prvem oklicu je fant ženin*), dekle pa nevesta**), od ktere se reče, da je „v oklicih“ Kader sta ženin in nevesta iz raznih far, je poroka ali venčanje zmerom v tisti tati, iz ktere je nezesta doma. Najraje se dajo poročati ob ponedeljkih, malokdaj ob nedeljah, ne radi pa ob turkih in ob sredah, kajti na te dni, pravijo, gredo briči in konjederci k poroki.

Hrami ženinovega in nevestinega doma so na dan poroke lepo z bršljanom in s smrečjem okičeni. Pred vhodnimi vratmi so mali mlajci vsajeni.

Navadno imajo svatje že dan pred poroko, in sicer nevestini svatje na nevestinem, ženinovi svatje na ženinovem domu, večerjo. Na ženinovem domu govori starešina ženinu na srce, da bo nicojšno noč zadnjokrat šel kot svobodan fant spat, da se bo moral odpovedati dosedanjim tovaršem, dosedanjim navadam itd. Enaki govor drži na nevestinem domu dever nevesti.

Na dan poroke gre pozovčini (po Murki der hochzeiteinlader, v

*) Vzhodni Slovenci pravijo ženin (Vuk ženik), okoli Trsta in Gorice se zove novic, v hrvaškem Primorju oženja in mladoženja, v Dalmaciji verenik, okoli Zagreba mladenec.

**) Nevesta pri Jarniku: die nichtbewusste, unbekante (šulek ima: nevatati sich im Brautzustande befinden.) V našem Primorju se zove novica, v Dalmaciji verenica, Janežič ima tudi zaročnica, pri hrvaških Slovencih sploh mlada. Pri hrvaških Slovencih se zove tista snega nevesta, ki še ni rodila. Pri Srbih se nevesta eno celo leto po proroki zove mlada, in ima posebna hišna opravila opravljati. Pis.

Šuzelka govori v zadnji številki svoje „Reforme“ o tej nepravdičnosti, da se v omenjeni bročuri izpuščajo slovenske tirjatve in pravi: „Ako državni poslanci . . . Jugoslovanov (t. j. Slovencev) ravnaajo v nasprotju z javnim mnenjem in mnenjem njih deželnih zborov, ne sme se to rabiti na škodo onih dežel, temuč o b s o d i t i se morajo ti poslanci.“ In vi, gospodje nasprotniki „Narodovih“ napadov, tudi čislate in morate čislati Šuzelko! S kom se tu sklada z nami, ali z vami?

Torej, če vam je drago, gledimo zdaj naprej. Kar je bilo, je moralo biti. Nihče pa bolj ne želi, da bi v narodnih rečeh v domačem taborju za naprej ne bilo treba opozicije, nego mi.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

(Peta seja 22. sept.) Prebere in potrdi se zapisnik poslednje seje. Vladin predlog tikajoč se šol se izroči, šolskemu odseku. Volitev 4 članov in 4 namestnikov za komisijo, ki bode uravnavala gruntne davke, se po predlogu g. Kotnika odloži za en teden, ker stvar je važna in treba se je posvetovati o njej. Poročilo o prevdanku dež. zaklada za l. 1870 izroči se finančnemu odseku. Pri četrti točki dnevnega reda vname se debata, ki je trajala čez tri ure. Poročevalec dr. Costa bere predlog deželnega odbora zaradi podpore slovenske dramatike, kterege vam podajam zaradi važnosti celega. Glasi se tako-le: V 21. seji lanskega deželnega zbora je prejel deželni odbor nalogo, nasvetovati v prihodnji sesiji slavnega deželnega zbora, „kako se ima obračati za leto 1869/70 podpora od 1600 gl. za obstoječe gledišče in za slovenske glediščne zadeve.“ Ko se je razpisalo podvzetje nemškega gledišča za leto 1869/70 je tedaj deželni odbor sklenil, obračati 1000 gl. te podpore nemškemu, in 600 gl. slovenskemu gledišču in ob enem se je naprosil odbor dramatičnega društva, svojo misel razodeti, kateri način denarne podpore bi bil slovenskim dramatičnim zadevam uspešnejši, ali mar razpisovanje nagrad za izvirne slovenske glediščne igre, morebiti tudi za izvirne prevode iz drugih jezikov, ali pa morebiti naprava ali podpora slovenske glediščne šole, ali katerih teh načinov bi s prvo več koristil.

Za podvzetje nemškega gledišča se ni oglašil nobeden konkurent, in podporni odbor za nemške predstave je prosil deželni odbor, naj ostane za prihodnje vsa podpora 1600 gl. prihranjena nemškemu gledišču, in naj od-

nekih krajih ga imenujejo tudi zovčini in ravčini) ženinove svate skupaj zvati. Na palčki ima zvonček privezan, in s tem zvoncem pred vsako hišo poženklja, iz ktere je kdo v svate povabljen. Če je bogat ženin, se svatje z muziko pozovejo, ki pred vsako hišo, iz ktere je kdo povabljen, en komad odsvira. Okoli devete ure v jutro so svatje in na ženinovem in na nevestinem domu zbrani. Po malem toplem zajtrku začne starešina v ženinovem imenu slovo jemati. Če zna kolkickaj k srcu govoriti, se domače ženske rade malo razjokejo. Potem ko je starešina svoj govor dokončal, se vzdignejo svatje, pa gredo po nevesto. Starešina je njih poveljnik in govornik. Pred svatmi skače in pleše banderjaš (kopjaš pri prekmurskih Slovencih) smešno in šemasto oblečen fant z bandercem v roki. Starešina in ženin se modro in resno držita, drugi svatje pa veselo vriskajo, ukajo in iz pištol streljajo. Če drži gladka cesta do nevestinega doma, se svatje vozijo, sicer pa peš gredo. Na prvem vozu s smrečjem in traki okinčanim sede godci, za njimi pride voz s ženinom in starešino, in potem vozovi drugih svatov. Vsak voznik ima „pušeljce“ za klobakom in rudeči tračec na biču, komati se vse leskečejo in konji so nenavadno ognjeni. Ženinovi stariši in drugi domači ne gredo a svatji na nevestin dom, ampak ostanejo doma. Če pa vendar kdo njih, n. pr. oča ali mati ali kdo drugi, hoče porok videti, se poda naravnost k cerkvi in sicer v navadni ne svatovski obleki, ter tam svate pričaka.

Na nevestinem domu najdejo ženinovi svatje vsa vrata in vsa okna zaprta, notri je vse tiho, vse mrtvo, nikjer se nobena živa duša ne javi. Na velik hrup in trup, ki ga zunaj ženinovi svatje delajo, pride nazadnje vendar dever iz hiše, ter nejevoljno praša, kaj to larmanje pomeni? — Starešina, ki ima navadno bokal vina pod plaščem in kupico v žepu, najpoprej na dobro zdravje napije, in potem blizo tako-le govori: „Obstrelili in ranili smo ptičico golobičico (v primorskih krajih pravi ovčico), ki ima neko posebno znamenje na glavi (venec), in videvši, ka se je ta ptičica v to hišo skrila, smo jo prišli le-sem iskat.“ — Okoli Laškega na Štajerskem pravi starešina, da so on in njegovi tovariši vrtnarji, ter da so prišli po zlahtno stoletno rožico, hoteči jo v domači vrt presaditi. Čestiti gospod fajmostrer bodo sami in lastoročno to rožico k koleki pritrdili in privezali. — Navadno se vname hudo besedovanje in pričkanje med deverom notri, in starešino zunaj dvoriščnih vrat. Dever taji in se roti, da v tej hiši ni nobene ptičice, ki bi bila obstreljena in imela posebno znamenje na glavi. Starešina in ž njim ostali svatje pa le v njega tišejo, da je notri, pa da je naj le gre iskat, jo bo že našel. Če pa neće sam iskat iti, naj jim vrata odpre, jo bodo šli sami iskat. Na-

stopi deželni odbor od pogoja, da ima dramatično društvo pravico, rabiti deželno gledališče v vsakem mesecu eno nedeljo za slovenske predstave.

Ali deželni odbor je — gledé sklepov slavnega deželnega zbora v 13. in 21. seji lanske sešije, potrdil svoj sklep, vendar pa pripustil podpori odboru za nemške predstave — prevzeti na mesto podpore 1000 gld. deželne lože, ker njena najemščina je prav dvomljiva in čisto odpade, ako se ne najde podvzetnik nemških predstav. Podporni odbor nemških predstav se je poprijel te ponudbe in torej se prihrani vsa preračunjena podpora 1600 gld. odločbi slavnega deželnega zbora. Dramatično društvo pa je na vprašanje deželnega odbora odgovorilo 5. julija t. l. sledeče: Odbor je po tehtnem presojevanju gori omenjenih vprašanj postavil za vodilno načelo, da mora društvo v tej zadevi vedno imeti pred očmi svoj glavni in končni namen, to je ustanovo stalnega narodnega gledališča v Ljubljani, ter da mora porabiti vsa najboljša sredstva, ktera utegnejo spešiti izvršitev tega namena.

Da je gledališče le mogoče, če se dobé igralci in igralke in če se nahaja v dramatičnem narodnem slovstvu dovoljen, zanimljiv repertoire: to je stvar, ktera ne potrebuje nobenih dokazov. Ta dva pogoja sta oba vsakemu gledališču neobhodno potrebna. Zatorej mora biti obrnena skrb slovenskega dramatičnega društva pred vsem na te dve stvari.

Da se doseže prvi namen, treba je društvu učilnice, v kateri se bodo odgojevale igralne moči, kakor nam kažejo izgledi drugih narodov, pri katerih je dramatika dospela na višjo stopnjo. Le po takej učilnici more dramatično društvo staviti trdno podlago svoje prihodnje delavnosti na polji slovenske dramatike. Začetek je storilo društvo s tem, da se bo začela učilnica za gospodične že meseca septembra pod vodstvom gospé Odijeve, bivše pevke in igralke narodnega gledališča v Zagrebu. Ravno tako potrebno je za vspešno napredovanje slovenskih dramatičnih zadev, da društvo, kolikor mogoče, spodbuja slovenske pisatelje z razpisovanjem primernih daril, ter tako podpira razvoj slovenske dramatične literature. Tudi v tem obziru nam kažejo pot drugi narodi, ker je znano, da se dandanes pri katerih je dramatika že dospela vrhunec svojega razvoja, razpisujejo darila za dramatična dela. Če se taka potreba kaže še pri teh narodih, tim bolj potrebuje podpore na tem potu mlada dramatika slovenska.

Da dramatično društvo ni dozdaj v teh zadevah storilo več in toliko, kolikor bi želelo, tega je krivo pičlo premoženje društva. Igralska učilnica in razpisovanje primernih daril za dramatična dela prizadene toliko stroškov, da presegajo zdanje materialne moči društva. Radostno in hvaležno mora tedaj pozdravljati dramatično društvo gori omenjeni čestiti dopis veleslavnega deželnega odbora, po katerem se drzne nadeti podpore, ki bi društvu izdatno olajšala delovanje za napredek slovenske dramatike. Iz teh na kratko navedenih vzrokov, dozdeva se dramatičnega društva odboru, da bi bilo slovenskim dramatičnim zadevam v njihovem zdanjem stanju najbolj koristno, ako bi se omenjena podpora porabila deloma za dramatično učilnico, deloma pa razdelila v darila za dramatične umotvore slovenske. Le tako bi bilo društvu mogoče, vspešno zidati duševno poslopje bodočemu novemu zavodu za narodno omiko, ako se kar je moči, podpira v obeh teh obzirih, ktera sta oba neobhodno potrebna in toraj enako važna.

Dramatičnega društva odbor toraj priporoča:

1. Polovica one podpore, ktero bo blagovolil nakloniti veleslavni

deželni zbor dramatičnemu društvu naj bi se porabila kot prilog k stroškom za vzdrževanje gledališke učilnice.

2. Druga polovica podpore pa naj bi bila za darila slovenskim igram, in sicer naj bi se odmenili:

- a) dve enaki večji darili za izvirna dela, eno za izvirno šaloigro, drugo za librétu komične operete;
- b) dva enaka manjša darila bi bila za prestave, toda le za prestave, slovenskih izvirkov.

Razsojevanje iger, ktere bi konkurirale za razpisana darila, prepustilo naj bi se društvenemu odboru, in sicer znanstvenemu razdelku, ktereга posebni nalog je, presojevati društvu poslana in sploh vsa slovenska ali poslovenjena dramatična dela.

V načelih se vjema deželni odbor s temi mislimi dramatičnega društva, vendar le z nekaterimi premembami, ki so razvidne iz sledečih predlogov, ktere stavi deželni odbor:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Za slovenske dramatične zadeve naj se plača vsako leto iz deželnega in sicer iz domestikalnega zaklada 1000 gld.
2. Polovica tega zneška naj se dá dramatičnemu društvu v Ljubljani za vzdrževanje gledališke učilnice, in deželnemu odboru se naloži, naj pozorno gleda, kako se rabi ta podpora in naj poroča o njenih nasledkih v prihodnji sešiji.
3. Z drugo polovico 500 gld. naj se razpiše petero daril, in sicer eno darilo od 200 gold. za najboljšo izvirno šaloigro; eno darilo od 150 gold., za najboljšo izvirno skladbo operete; eno darilo od 50 gld. za librétu te operete, in dve darili po 50 gld. za prestavo izvrstnih tujih iger.
4. Natančne pogoje razpisa teh daril naj sestavi deželni odbor, ki ima tudi nalogo, ob svojem času darila prisoditi po nasvetu zvedenih mož, ktere deželni odbor izvoli in popraša.

Dr. Zarnik: da je dramatika važen faktor za izobraževanje vsacega naroda o tem ne bo treba tukaj obširno govoriti, ker reklo bi se to vodo v Savo nositi ali pa sove v Atene. Naša gledališka muza bila je dozdaj le revna, bosa in razcapana je morala pohajati. Mlajši rodoljubi osnovali so dramatično društvo, ki si je stavilo namen podpirati slovensko dramatiko. Gotovo gre hvala vseh domoljubov utemeljteljem tega društva in vrlim diletantom, posebno pa gospodičinam ki se trudijo in podpirajo društveni namen. (Živile, med poslušalci.) Društvo je pripeljalo zdaj svoj Tespijev voz pred zbornico, da mu pomagamo da more z uspehom voziti ga po slovenski domovini. O potresi podpore ni dosti treba govoriti, vidimo to pri drugih narodih. Prvo francosko gledališče „theatre française“ ima ogromno podporo, lani dovolila mu je zakonodajna skupščina 100.000 frankov. Dvorno gledališče na Dunaji ima vkljub visokim vstopninam, državno in dvorno podporo 50.6000 gold. na leto. Ravno tako je v Berlinu v Monakovem in drugod. Madjarji imajo dobro narodno gledališče, pa ga tudi dobro podpirajo. Oponašal bo kdo, da smo reveži, da ne moremo nič dati. Oglejmo na Hrvaško, kjer ima gledališče v Zagrebu 24.000 letne podpore, katerih polovica odpada na pravo Hrvaško, ki ni večja in ne bogatejša nego Kranjsko. In v Zagrebu imajo dobro gledališče. Mi sicer še ne moremo po 10.000 ali več dajati podpore slov. gledališču, vendar nasvetujem jaz več, nego deželni odbor in sicer vseh 1600, ki se jih je

zadnje dever celo poten list od starešine zahteva, in sicer mora takošen biti, ki je na peterih voglih zapečaten! Na to zahtevanje poda starešina deveru roko (dlan je pismo, pet prstov je pa pet pečatov).

Po vzhodnih krajih slovenskega Štajerja se dever in starešina blizo tako-le razgovarjata. Starešina: Hvaljen bodi Jezus Kristuš! — Dever: Na veke hvaljen! — Starešina: Če zlato brojite, ali drobnó pščenico prebirate, v kraj to pognrite, k nam se obrnite, ter nam dajte glas, ki bo za vas in za nas. — Dever: Kdo ste in od kod ste vi, ka se predznite mirne ljudi nadlegovati? Kaj bi radi? — Starešina: Mi smo dobri ljudje, vas že tri tedne iščemo, zvezda nas je le-sem pripeljala; vstavila se je nad vašim hramom, tukaj je tedaj konec našega potovanja. — Dever: Pokazuje na ženina: Kdo je on-le? — Starešina: Ta je ženih, mi smo zavolj njega prišli; dober dečko je, on si išče pridne tovaršice, tukaj notri mora taka deklica biti, ka se je zvezda tukaj vstavila. — Dever: Koga ste denes prvega srečali? — Starešina: Tri mogočne kralje, pred kterimi se trese zemlja in nebo, in kteri trije le eden so! — Vse to deveru še ni zadosti, zdaj začne kakor sfinx v starogrškem mitusu starešini še vganjke stavljati, ki jih odgoneti mora, drugač se mu vrata ne odprejo. Najnavadnejše vganke so te-le: S kolikimi pismenkami se piše sveto pismo? — Kdo se je rodil, pa nikdar umrl ni, in vendar ga tudi na svetu ni? — Ktero drevo ima dvanajst vej, na vsaki veji po trideset odrastlik, na vsaki odrastlik pa po dvanajst belih in dvanajst črnih jabelk? — Ktere duše nimajo življenja? — Za kteri praznik se največ drvi potrebuje? — Koliko klinov imajo nebeške lojtre? — Koliko grč imajo nebeška vrata? — Koliko let je zakon star? — Ktera drobtinica je najslajša? — Koliko učnikov ima vsak katoliški kristjan? Kdo je bil le nekoliko dni mlajši od njegove matere? — Po kteri cesti še ni nobeden ne hodil ne vozil? — Kteri svetnik v cerkvi naj več vidi? — Kteri svetnik je najmodrejši? — Kteri svetnik je najmočnejši? — Kaj storimo preje nego ustanemo? — Kteri konj zadej ravno tako dobro vidi, ko spredej? itd. itd. Če je dever bistroumen mož, more starešino zelo sem pa tam motati in viti, preden se nazadnje svatom vrata odprejo.

Z veselim krikom zahrúše svatje skoz odprta vrata na dvorišče. Zdaj gro dever nevesto iskat, ženinovi svatje pa zunaj čakajo. Najpoprej privleče dever kuharico iz kuhinje von, dasiravno se ga brani in se z vso silo vbojavlja, potem dèkle drugo za drugo, potem še kako drugo staro, vmazano, zamusano bablje, ktereга prece godci v sredo vzamejo, en za drugim objemavajo, in z babljetom zlodjajo, dokler jim ne uide. Da je smeha

dosta pri tem, to se razume. Pri vsaki vpraša dever starešino: Ali je ta? — Starešina odgovarja: Ta ni ta prava, pa tudi to vzememo za ljubo in drago! — Zdaj pripelje dever družico,* ter jo pred starešinom od solnčnega izhoda proti solnčnemu zahodu okoli zabrne rekoč: Je li ta? — Starešina odgovori: Ta je sicer zelo tisti ptičici podobna, ktero mi iščemo, pa ne imajoča znamenja na glavi, vendar ni ta prava.

Ko je dever razen neveste že vse druge ženske iz hiše von pripeljal, se začne zopet obotavljati, še nadalje iskat iti, iz novega roteči se, da ni nobene ženske glave več v hiši, pa ker vsi ženinovi svatje le v njega tiščijo ter prosijo, se da nazadnje vendar omečiti, ter gre še enkrat iskat. Časili mu gresta tudi starešina in prvi godec pomagat.

Po dolgem iskanji najdejo nevesto kje v kakšni kamrici zaprto in skrito. Starešina in dever jo primeta vsak za eno roko, ter jo von pripeljeta. Ženinovi svatje jo z veselim krikom sprejmejo: ta je ta prava, ta ima znamenje na glavi, ta nam je naj ljubša in naj drajša! — Ženin gre nevesti nasproti, jo prime za roko, in dever in starešina nju zabrneta od izhoda proti zahodni strani. Svatje obeh strank zdaj skup stopijo, se veselo rokujejo, ter gredo vsi skupaj v izbo na mali zagrzek. Za mizo se vsedajo od izhoda proti zahodni strani, alikakor se reče: „tako kakor solnce teče“, ali, da ne bodo bralci bolje razumeli, tako kakor kazalca na uri tečeta. Nevesta prinese hleb beloga kruha in vrč vina. Vino postavi na mizo, kruh pa fletno in spretno na kose razreže, ter ga ženinu in svatom razdeli, in sicer v znamenje, da bo znala kot mati kruh rezati. „Veliki oča,“ — tako se pravi nevestinemu očetu, ali pa tudi le sploh „oča hišni gospodar,“ — napije vsm svatom po vrsti. Družice med tem pripenjajo ženinovim svatom, kakor so popreje že nevestinim, kitice (pušeljce) za klobuke, ter vsakemu novo še ne zarobljeno rutico v dar poklonijo.

V svate mora biti vsa bližnja in daljnja žlahta i od nevestine i od ženinove strani povabljena. V hrvaškem primorji mora vsaka stran žlahto do istega pokolenja pozvati; če bi se n. pr. pripetilo, da bi ženinova stran eno pokolenje več pozvala nego nevestina, bi se to po ženinu pozvano pokolenje strašno razžaljeno čutilo, ker bi se brez svojih vrstnikov, tako rekoč osamljeno videlo. V tem pogledu so Primorci zelo čutiljivi.

*) Družica: die brautjungfrau, Murko in Jarnik imata razen družica že svatinja, Janežič: družica in druga, pa se tudi zove tovaršica in svatevca. Primorski Hrvati pravijo svatbica in sestra. Družica mora saj ena biti, navadno so pa dve, časih pa tudi po več. Družica je za nevesto to, kar je tovariš za ženina. To variš se zove tudi drug in družbanj. Pis.

dozdaj dajalo nemškemu gledišču, kteremu bi jaz nikdar ne bil odkazal niti krajcarja. Sramota bi bila, ko bi slovenskemu narodu dali menj, nego se je dajalo prej nemškemu gledišču. (Dobro.)

Teh 1600 pa bi razdelil tako-le: 500 gl'd. naj bo kot donesek za osnove dramatične učilnice. Potreba tacih učilnic je jasna, in vidimo jih povsod. Mi imamo dozdej le diletante, šole je tedaj treba, da se začne razvijati igralska umetnost. Ako bode uspešno delala, dovolimo pozneje lahko več. „Zähe wie die Dänen“ moramo biti, in dosegli bomo tudi mi kaj, če ne v 10 letih pa kasneje. Ostalih 1100 odločil bi ga razpis daril za dobra izvirna dramatična dela in sicer: 250 gold. Za izvirno žaloigro, 250 gold. za izvrsten igrokaz, kterima obema naj bo snov vzeta iz slovenke ali slovanske zgodovine, ali iz navadnega narodnega življenja, za kompoziciji dveh operet 250 in 200 gold. in za besede k tem operetam po 75 gold. „Tagblatt“ in njegova stranka sama nam je dala dokaz, da moramo razpisati velika darila, kajti ko je dramatično društvo razpisalo 25 gold. za besede opereti, norečeval se je in za njim vsi dunajski listi in rekli so „Die Slovenen haben sich einmal angestrengt“. Ali društvo ni imelo več, in resnične so besede Preširna: Kar raste rož na mladem nam Parnasi, zdihljeji, solze so jih rodile! Naši pisatelji pisali so dozdej res skoraj zgolj iz domoljubja. Nadjam se, da tudi una stranka, ki se tudi domoljubno naziva bode glasovala za velika darila. Nagrade razpisujejo celo narodi ki so že na vrhuncu dramatične umetnosti. Na Dunaji spisano je bilo darilo 1000 gold. na Bavarskem je tako imenovan „Maxpreis“ ki znaša menda 1000 tolarjev iz nemške povestnice. V Peštu razpisali so magjarski magnati po 300 — 1000 cekinov za darila. Mi se ve pa moramo pohlevno ostati pri malih goldinarjih. Zaloigra vzeta iz domače zgodovine bode narod budila in mu kazala, da je doživel nekdanj boljše dneve, da se mu mora tudi bodočnost poboljšati. „Walenstein“ ima že zdaj veliko klasično vrednost in „Fechter von Ravena“ prebudil je pred 15 leti potlačena nemška srca. Tudi iz domačega narodnega življenja more se zajemati za prav dobrim vspehom, to nam kaže tako imenovani „Bürgerdrama“, n. pr. Mina von Barnhelm, Nathan der Weise, Kabale und Liebe itd. Opereta pa je tudi važna. Nje novejši tvoritelj je Offenbach, ki je iz raznih narodov zajemal. V muziki in petji smo mi Slovenci tako rekoč kulturonosni narod na slovenskem jugu. Naša domača muzika mora zavzeti prostor tujki. Dobra stvar se sama ponuja, in zato se bo naša domača pesem lahko vdomačila. Ker pa so pri opereti tudi važne besede in tekst naj se tudi na te ne pozabi. Za darila za prestave jaz nisem, ker prestav dobili bomo brez daril dosti.

To storimo še lahko pozneje. Zatorej nasvetujem naj se sprejme moj predlog, ki se v coloti vjema s predlogom deželnega odbora. — V daljni debati, ki jo priobčim prihodnjič, govorilo je še mnogo govornikov, omenim le to, da je bil predlog g. dr. Zarnika pri glasovanju od večine potrjen. Zoper je glasovala le desnica, na levi pa vsi poslanci za predlog. (Kon. prih.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, 23. septembra. [Izv. dop.] (Prva porotna sodba proti „Brenceljnu“.) Denes je bila prva porotna sodba proti vredniku „Brencelju“ gosp. Aleševcu. Dolgočasne priprave in pedantična razprava od strani prvo-sodnika gosp. Lušina pa ni dala prilike gosp. porotnikom, da bi že denes izrekli svojo razsodbo, in se bode jutri ta stvar nadaljevala. Zagovornik ob-

toženca je gospod dr. Razlag. Porotniki so gg. Tambornino, Maurer, Pakič, Auer, Perdan, Lukman, Gregorič, Winkler, Ničman, Šober, Dr. Kovač, Hartman. Zatorej Vam hočem podati natančnejšo razpravo prihodnjič in razsodbo podati po telegrafu. Sploh se pričakuje da bode razsodba se glasila, da je obtoženec nekriv. V ponedeljek je potem druga obravnava proti „Triglavu“. Denašnja razprava začela se je namesto ob 9 uri, kakor je bilo napovedano, še le po 11 uri in se je odložila ob polu dveh na drugi dan zjutraj ob devetih. In vendar bi se bilo vse lahko končalo prvi dan dopoldne! Se ve da mora vse prav počasi in po starem „cofu“ iti, ki še vedno visi nekterim gospodom odzadaj!

Iz Ljubljane, 23. sept. [Izv. dop.] Živio Idrijski poslanec Lipold! s tem začenjam denes svoj dopis, kajti mož koraka dozdej, akoravno c. k. nadsvetnik rudarski, ne omahljivo z narodno večino kranjskega dež. zbora. Precej 15. t. m. pri otvorenju zbora sta ga Dežman in Kromer v delo vzela in mu prigovarjala, kakor malemu detetu, če ga g. katehet podučujejo, da bi pristopil k nemškutarski manjini, pa bilo je vse to trudenje in napenjanje bob ob steno. Še tisti dan je šel mož k 1. seji narodnega kluba in se podvrgel vsem kludobim pravilom brez izjemke. Včeraj je pri volitvi namestnika deželnega odbornika mesto pokojnega Kosa g. Lipold s svojim glasom odločil, da je bi g. dr. Razlag voljen. Dobil je iz mestne kurije 5 glasov. — Vsled tega se bo dr. Razlag, kakor to zakon zahteva, ob novem letu v Ljubljano preselil in z njim tudi g. dr. Zarnik, kakor njegov koncipijent. Ako ne bi bil g. Lipold s svojim glasom za nas odločil, bil bi se ta quid-pro-quo lahko zgodil, da bi mi imeli v zboru večino, v deželnem odboru pa manjino! gotovo „unicum“ v Avstriji! — Prihodnji teden pride na stol deželnega zbora „zedinjena Slovenija“ ali v obliki resolucije, ali pa adrese. — Takrat bosta Dežman in Kromer vse svoje nemškutarske „armstronge“ proti nam napeljala, pa tudi naša stranka jima gotovo ne bo nič dolžna ostala. Hudi razgovori se žugajo vneti, kader pridejo janjško-velške dogodbe z Rode-om vred na dnevni red. — Opomnila se bo tudi vlada, da odpusti zloglasne kranjske okrajne glavarje ali „pašate“: Pajka, grofa Auersperga in Choriskega, in profesorja Heinricha (še zmerom živečega im „Schweinelande“). Stavil bo tudi g. dr. Zarnik predloga: 1. da se z začetkom 1870. leta vpelje v vse h uradnih podložnih deželnemu zboru slovenski kakor (notranji) izključivi uradni jezik in da se pri nekterih uradnih reorganizacija izvrši; 2. da se volita predsednik in podpredsednik iz sredine dežel. zbora. „Grand scandal“ vlada res zdaj pri nas, ker je bila vlada tako nepravilna izbrati si dežel. glavarja iz male zborove manjine, moža kteri še našega jezika brati ne zna! Komično je, kader g. Wurzbach ali Conrad zavpijeta: Bog živi našega „cezárja“, mesta „cesárja“. Taki možje zastopajo vlado in predsedajo zboru, kteri je skoraj ves skoz in skoz slovenski. — Dr. Klun neče mandata položiti, kajti pravi, da potem, ako ni več državni poslanec, pride ob vso veljavo pri vladi. Povedati vam moram, da se je klub kranjskih narodnih poslancev tako pogovoril, da ne sme nihče državnih poslancev poporej mandata položiti, predno mu klub dovoljenja ne daje. Ravno ta klubov sklep je Tomana prečil, da ni že davno poprej svojega mandata položil. Ide gotovo on spet v Beč, ako mu zbor še enkrat poverenje izkaže. Vprašamo pa, zakaj niso po tem Tomanovem popolnoma parlamentarno-korektnem obnašanju gospodje Svetec i. t. d. ravnali? Kupčijska zbornica je volila V. C. Dupana za prvo-sodnika, a ta mož se je s petami in rokami branil proti nezaupnici poslati se imajoči dr. Klunu. Kakšne nazore ima naš škof o domačem časnikarstvu, povem vam iz avtentičnega vira, da je

Pravijo, da kdor zaročencev na dan poroke drug drugega preje vidi, tisti dolže živi. Če na dan poroke dežuje, se ima to kot znamenje, da bode mládénca obogatela.

Okrepivši se z založajem kruha in s kupico vina s svatje vzdignejo. Starešina stojih nazdravi Šentjanževca rekoč: „bog nam daj srečen začetek k temu opravilu, h kteremu smo se namenili, in srečen pot tajin nazaj. Bog in Šentjanž dajta vsem dobro srečo in lepo zdravje. Živela naša cela kompanija!“ — Dever še razklada mladencema pomen zakona, ter v nevestinem imenu slovo jemlje od starišev, pred ktere sta nazadnje mládénca pokleknila ter je za blagoslov prosila. Mati nju blagoslovi. Oča pa odhajajoči nevesti reče: „idi z bogom, pa se tačas povrni, kedar se bo suha hrúška ozelenela.“

Prvi gre, al prav za prav skače in pleše, banderjaš s svojim bandercem. Vije in previjava se kakor taljanski bajazzo. V Medimurji je zmerom pozovein tudi banderjaš. Za banderjašem gredo godci „štirje jo godejo, eden pa trobi“. Red pa, v kterem svatje gredo, je v raznih krajih različen. Naj navadnej je ta-le: prvi gre starešina z vodiljo*), potem dever z starešinino ženo, za njima ženin med dvema tovarišema, za ženinom nevesta med dvema družicama (časih gre pa narobe ženin med družicama, nevesta pa med tovarišema), vzad pa drugi svatje vsi sparoma, navadno vsak s svojo ženo. V nekih krajih gredo pa godci v sredi med ženinom in nevesto. Če je gladka cesta se svatje vozijo. V Medimurji moški svatje jahajo, ženske se pa vozijo. Če se nevesta iz vasi von v drugo vas vdaja, vaški fantje cesto „zašrangajo.“ Dva praznično oblečena fanta držita lepo s cvetjem ovenčan drog ali vrv čez cesto, drugi fantje pa v gruči na strani stoje, ter tako svate pričakujejo. Zagledavši je bližajoče se, jih z veseljem krikom in ukanjem pozdravijo. Ženin mora fantom nekaj v denarji „za vino“ dati, ter tako svojo nevesto od njih odkupiti, drugač ne pade zagraja. V nekih krajih vzhodne Štajarske otroci ob potu canjice na plote obešajo, v ktere memo idoča nevesta pogačice polaga.

Moški svatje so vsi v dolgih, skor dole do gležnjev segajočih temno modrih plaščih, Kdor modrega plašča nima, ta ne more v svate iti, šo

menj se ženiti. V Zagrebški okolici se ne vidijo pri prostem narodu nikoli modri plašči kot navadno oblačilo. Pri ženitvanjih jih pa imajo ženske kakor moški, tudi nevesta ga ima. Modre dolge plašče imajo v Zagrebški okolici le nalašč za poroke.

Pod plaščem ima ženin jerhaste hlače, in visoke s staro mastjo namazane črvice, rudeče-škrlaten prslek z gostimi debelimi, časih srebrnimi, gumbi, zamten „pruštah“ al kamižolec, in svilnat robec živih barv okoli vrata. Na glavi ima črn klobuk s širokimi okrajci in z zametnim s srebrno kopčo zakopčanim trakom. Okoli klobuka ima „porojek“, kterega mu je nevesta kupila. Ženinov klobuk je bil nov tačas, ko je kot dvanajst leten dečarec pri birmi bil. Štariši so mu klobuk kupili kakor za odrasčenega moža, češ saj mu bo glava vsak dan debelejša prihajala. Tačas mu je glava po klobuku zvonila, in če ne bi bili klobučji okrajci na pol na ramah, na na pol pa na tilniku sloneli bili, dečko ne bi bil nič videl izpod njega. Od birme do ženitve je klobuk samo ob največjih praznikih iz ormara na deč-kovo glavo prišel, in še tačas samo za v cerkev, tako da je na dan poroke kakor nov. Glava in z glavo se ve da tudi pamet mu je bila med tem tako odebelila, da mu denes klobuk čvrsto na njej sedi. Take klobuke denes, ko je vsako leto druga moda, mislim več malo kje klobučarji izdelavajo. Po pravici povedano: tak klobuk je trpel po celega polstoletja. Kadar je gospodarjeva glava osivela, je tudi jegova dlaka rjavkasta postala. V jeseni, kedar je deževno vreme nastalo, ga je dobil vnučič za na pašo, kjer mu je mesto ombrele služil; in nazadnje, ko ni bil za nobeno človeško rabo več, prišel je še na taternanovo glavo v kuruzo, in tam vrane in srake strašil. Taki klobuki so denes pri nas prave antikvitete, le pri belih Kranjcih in pri Brajcih, kteri tako širokokrajne klobuke kriľjake imenujejo, se še pri starejih dedcih najdejo.

Lase ima ženin na celi glav na kratko ostrižene, le na tilniku in nad čelom ima malko dolže, tako da ima kakor venec okoli glavi. Tudi ta frizura se denes le pri starih dedcih še vidi. Čelo mu je na pol s stem lasnim vencem pokrito. Ko so ga strigli so mu lonec ali latvico na glavo povez-nili, da je bilo moč lase lepo enako odrezati. Jaz sam sem bil priča ko so ženina na ta način strigli.

(Dalje prih.)

*) Župnik g. F. Ripal, ki je v Glasniku leta 1858, ženitovanjske običaje štajarskih Slovencev okolice Laškega trga tako lepo in natanko opisal, ima za vodiljo (brautmutter) izraz vojarna, kterega nikjer drugod nisem našel. Vodiljo kličejo tudi za teto, hotro in kumo. Vodilja je za nevesto to, kar je štarešina za ženi-na in zato sta tudi štarešina in vodilja zmerom par.

letos ob priliki birme v Šmarji poleg Ljubljane napil naj pogine „Tagblatt“, „Brenclj“, „Triglav“ in vsi drugi časopisi, kateri se s „Tagblatom“ ravšajo in kavsajo, — toraj naravno tudi naše brunne in čistiljive „Zg. danice“. Kaj bodo oče Luka Jeran k tem brezbožnim nazorom svojega svetlega knezoškofa rekli?! Po stari navadi!

Iz Ljubljane. [Izv. dop.] Malo namuzali smo se, ko smo čuli, da dobo nemški politični „Hans-Jörgel“ na spodnjem Štajerskem slovensko oblečenega brata. Pa saj je celi svet godlja, smo si mislili; naj bijejo tudi štirski ustavoljubneži enkrat Slovence po glavi z njih lastnim jezikom. Škoda le, da še ne vemo, kako ime bo imelo to dete, sicer bi ga bili namalali že v pratiko; izbrisati bi ga menda ne trehalo nikdar. Škarje ga sicer ne bodo redile, kakor rede naš „Tagblatt“; imeli bodo pa njegovi patronje zato lepo priložnost vaditi se svojega materinega jezika. Poskusite se torej, morda se vam zgodi kakor Savlu. Ko boste slovenstvo preganjali, se bo vam pokazal duh lepote našega jezika in marsikter bo naroden Pavel.

Nekako čuden slučaj je pa vendar to, da za štirske kmete napravljajo ustavoljubneži še le letos tak list, brez kterega bi se naši kulturonosci že lansko leto ne bili mogli obdržati. Tudi pri nas se je v Dežmanovi glavi rodil slov. časopis, pa še zdaj ga ni. Najbrž abortiven porod bil! Pri vas pak je slovesno pred stotinami skleneno, torej bode gotovo. —

Šolsko leto je pred durmi; naše mladine menda tudi prihodnje leto ne čakajo zlati časi; do zdaj vsaj se še ni slišalo, da bi bil kak nemški profesor prestavljen v tiste kraje nazaj, od koder jih je prinesla pred petimi leti burja lepo število. Prof. Heinrich se je lansko leto vedno ustil, da si bo skušal postati učitelj drugačne mladine, nego je naša; zdaj pa ko je čas tukaj, da bi v istini zapustil „schweiland“, mu ni mar za kaj takega. Zadnji čas, ko ima opraviti Dežman z dež. zborom in je Keesbacher šel pogledat, kako napreduje ustavoljubnost na tirolskih planinah, ima ta mož baje toliko posla s „Tagblatom“, da je pozabil na vse druge stvari. „Tagblattu“ ni nič prav po volji, da je grof Coronini položil tako pozno mandat, češ, da bi bil sicer lahko izvoljen drug poslanec za sedanje zasedanje. Ljubljanski župan dr. Suppan, kterega ima konšt. društvo pri vsaki volitvi na polici, kteri pa povsod tako lepo propada, bo zdaj vendar enkrat našel pri velicih posestnikih, kar je tako dolgo iskal pri meščanih in kmetih. On je bil nek-daj demokrat z dušo in s telesom. Sila kola lomi! —

Iz Laškega trga 20. sept. [Izv. dop.] Mi smo doživeli 19. sept. v našem trgu imeniten dan: narodna čitalnica se je otvorila. Bil je slovesen dan, dan poln veselja na vsako stran, prava narodna svečanost. Tolika množica odličnih gostov je počastila mlado čitalnico, kakor se ne bi bili nikdar nadjati upali. Prišli so v obilem številu iz Celja, Brezic, Žavca, sv. Jurja itd.; okolica laška pa je bila, rekel bi, popolnoma zastopana, tudi miroljubni del varoščanov, kateri ravnopravnost Slovencev spoštuje, vdeležil se je narodne veselice, in pokazal da je krv od naše krvi. Prostorna dvorana naše čitalnice na sredi trga je bila okusno okinčana, na stenah so visele slike Slovcem čestitljivih oseb, mnogoštevilne zastave so vibrale po čitalnični hiši in dale veselici zunajno značaj narodne, v narodnih barvah bliščeči transparenti na čitalničnih oknih soprebivalcem kazali, da Laški trg slovensko slovesnost obhaja. Ob šestih večer se je začela beseda, ko se je velika množina pomirila, stopi obče člani in domoljubni gospod predsednik čitalnice, g. Žnideržič na oder in pozdravi s tehtnimi besedami zbrano društvo, razloži pomen dneva, in z navdušenimi „živi“ in „slava“ kliči mu odgovarja množina, da mu je hvaležna za njegov trud za ustanovljenje zelo potrebnega in obče zaželenega narodnega društva. Zdaj so se prebrala pozdravna pisma, kakor n. pr. od vseh slovenskih poslancev v graškem dež. zboru podpisan list, v katerem obžalujejo, da se nemorejo vdeležiti narodne veselice, in ni skoro bilo konec slavaklicev, ko so se imena boriteljev naših narodnih pravic prebrala; dalje so pozdravi prišli od dr. Costa, predsednika matice, od dramatičnega društva v Ljubljani, iz Vranske čitalnice itd. Po tem stopi s srčnimi „slava“ kliči sprejeti g. Ripšl pred občinstvo, in govori o pomenu čitalnic. Moške besede g. govornika so poslušalcem v srce segle, in gromeči „živio“ kliči, ki so govornika večkrat med govorom ustavljali, spremljali so ga z odra. S tistim uspehom je govoril g. Gregorič po programu drugi govor. O narodnem gibanju Slovencev v zadnjih desetih letih; kratko razviti program, kterega Slovenci zdaj zastopajo, je društvo z gromoviti „živio“ kliči odobrilo. V navdušenem govoru pozdravlja g. Herman laško čitalnico v imenu Žavske čitalnice, in g. Rapoc si je za praktično razjasnenje potrebe upeljanja slovenskega jezika v uradnije pridobil od vseh pohvalo. — Stopi še na oder pošten kmet iz Teherja g. Bizjak, pravi slovenski korenjak, ter nagovori kmete v smislu svojih predgovornikov; navdušeno ploskanje mu je bil občen odgovor. Med vsakim govorom je zapel pevski zbor domoljubnih naših gospodičin iz trga in gospodov. Nekteri nasprotniki, so za kratka potihnili, in rajši s osramoteno dušo veselico zapustili. Po končanih pesmih so zagrmeli „Slava“ kliči, da se je dvorana tresla. Mi se nadjamo, da bodo naše vrle gospodičine z njihovim slovenskim petjem našo čitalnico večkrat počastile. Nepopolnjo radost so pa izbudili četvero-spevi treh graških gospodičin in g. dr. Ipavica, slavnoznane slovenskega skladatelja.

Politični razgled.

Deželni zbori v Gorici, Trstu in Poreču so se odprli 22 t. m. V gorškem zboru je nagovoril vladni zastopnik Pino poslance na prvo v italijanskem potem potem še le tudi v slovenskem jeziku. Koroški deželni zbor bo de posvetoval se o popravil volilnega reda.

Čehi so na prvi dan 22. volitev t. m. slavno zmagali. Vse velikanke vladne priprave, vsi pritiski c. k. okrajnih glavarjev, vsi skrivni cirkutari in poduki — so bili zastoj. Česki narod je trden stal za svojimi narodnimi poslanci. Ker nam denes vsi česki list niso došli; poročamo v prihodnjič obširje, ko bodo znane že tudi volitve mest in trgov (24. in 25. t. m.)

Smolkov nasvet, kateri je pri prvem glasovanju padel le za tri glasov, pride še enkrat na vrsto, ker ga misli Borkovski staviti. Nasvet se glasi; ne pošiljati poslancev v državni zbor dokler ne bode Avstrija federativno uravnana. Znano je, da hoče Smolka le 4 skupine in sicer a) dežele ogerške krone; b) tako imenovane nemške dedne dežele c) dežele česke krone; d) kraljestvo Galicija in Lodomerija s Krakovim in Bukovino. Vsaka teh skupin naj bi imela samoupravno vladno v najširšem pomenu besede. Vse skupine so federativno zvezane, t. j. skupno zastopstvo ima obravnavati o skupnih zadevah, ki služijo za ohranitev države. — Že „Vaterl.“ je kazal pomanjkanje tega programa in zahteval peto skupino: slovenske dežele, ktere žalibog Smolka meče v lonec nemških, menda imajoč zgodovinsko krivico, za zgodovinsko pravico.

V Španiji je prišlo med republikanci in monarhisti do krvolitja. V Taragoni je ljudstvo, na čelu mu general Pierrad, umorilo guvernerjevega tajnika, ki je zahteval da se republikanska zastava odpravi. Mrtvo truplo tajnikovo so ljudje po ulicah vlačili. Klub republikancev je bil razpuščen. — To je jako važen dogodek ker kaže da je republikanska stranka pri volji, ustavljati se vpeljavi kraljeve vlade celo z orožjem v roci.

Razne stvari.

* (Sporočilo o 15. odborovi skupščini Matice slovenske) v Ljubljani 2. septembra 1869. l. Pričujoči so bili ljubljanski odborniki: gg.: dr. J. Bleiweis, dr. Costa, dr. Zupanec, Lésar, Vilhar, Jeran, dr. Papež, Svetec, Sovan; izmed vnanjih pa: gg. Erjavec, Grabrijan, dr. Razlag, dr. Ulaga, dr. Vošnjak in dr. Krek. Vršila se je ta skupščina takole: 1. Potrdil in podpisal se je XIV. odborove seje zapisnik. 2. Tajnik naznani, da se je od poslednje seje oglasilo 52 novih družabnikov, med njimi 4 ustanovniki, ter stavi nasvet: „naj odbor sprejme vse“. (Odbor pritrdi). 3. Za prvoslednika se po dr. J. Bleiweisovem nasvetu z vslikom izvoli g. dr. E. H. Costa, ki častni ta posel dolgo od sebe odvrča, vendar se naposled udá soglasnim željam; za njegoga dva namestnika: gg. dr. Leon Vovčina in dr. Radoslav Razlag; — tudi blagajnik g. dr. Zupanec in vsi opravniki lanskega leta se z vslikom zopet izvolijo. 4. v gospodarski odsek so izvoljeni gg. odborniki: Sovan, Vilhar in dr. Zupanec. 5. Odsek za „naučni slovník“ se po predlogu v lanskem občenem zboru sprejetem sestavi tako, da bode v njem ves odbor, a pomnoži se s toliko udi, v Ljubljani bivajočimi, da bode ljubljanski oddelek štel dve tretjini vsega odseka. Po tem takem bode v njem: 18 ljubljanskih odbornikov, 22 vnanjih odbornikov, 26 družbenikov neodbornikov, v Ljubljani bivajočih, ktere določi odsek za izdavanje knjig; ta odsek toraj šteje 66 članov. 6. Za odsek za izdavanje knjig je bilo izvoljenih 8 odbornikov, ti so: dr. J. Bleiweis, dr. E. H. Costa, Ant. Lésar, Jož. Marn, Jan. Šolar, Iv. Vavrd; — dr. Gr. Krek in dr. Rad. Razlag. 7. V odsek za nabiro narodnega slovenskega blaga so izvoljeni: gg. Marn, Svetec, Šolar: — dr. Krek in Trstenjak. 8. V razgovoru, kako bode s tajništvom prihodnje leto, odbornik Lésar stavi predlog: „naj se tajnikova služba razpiše po 36. §. opravilnega reda.“ Po daljsem razpravljanju tega predloga Lésar konečno vendar privoli, da obdrži ta posel še za eno leto, da vstreže soglasnim željam slavnega odbora. 9. O odsekovem predlogu a) naj slavní zbor sklene, da Matica na svetlo dá „poljudno verno“ (dogmatiko), vname se dolga in živahna razprava. Najprej tajnik prebere gosp. Kosarjevo pismo od 30. junija t. l., v katerem odboru naznanja mnogih udov želje po tej knjigi, in da je odlašanje te knjige, o kateri je bil govor že v 9. odborovi seji, osupnilo nektre duhovne tako, da so stopili iz društva. Zoper izdavo te knjige sta govorila gg. dr. Vošnjak in dr. Krek ter dokazovala, da ta knjiga ni potrebna, da ni znanstvena, toraj ne po matičnih pravilih, da je le za dukovski stan, a stanovskih knjig se mora Matica ogibati, sicer bodo zdravniki in drugi stanovi jeli zahtevati knjige tudi za svoj stan, a to ne gré. Matici je naloga, knjige izdajati za ves narod; izdavo za te knjige imelo bi prevzeti Mohorjevo društvo. — Za izdavo so govorili gg. dr. Ulaga, Svetec, dr. Razlag, Jeran in dr. Costa — ter so spodbijali vse vgovore. Razjasnovali so pomen popularnih knjig ter dokazovali, da so — če tudi ne tako suhoparne kakor strogo znanstvene — vendar le znanstvene z vsemi tehničnimi izrazi, kakor na pr. vsa popularna „Schödljerjeva“ knjiga prirode; kdo more reči, da ta ni znanstvena? — dokazovali so potrebo in korist te knjige, da narod slovenski raste tudi v verski znanosti ter se povzdigne na višo ravno stopinjo; ako hočemo, da se v narodu ohrani značaj, obraniti si mora nrvnost; prav ta knjiga — pravi dr. Razlag — imela bi biti prava hišna knjiga; — ona je manj namenjena in manj potrebna duhovnikom, nego svetovnim, toraj ni stanovska; če se vendar hoče imenovati stanovsko, naj se imenuje tako, a stan je tukaj vzet v širjem pomenu in to v pomenu katoličanstva, ker smo Slovenci vsi katoličani; Matica ni akademija, ki se mora držati stroge znanosti; tudi družba sv. Mohora bi se vé da lahko izdala to knjigo, a zakaj ne bi smela Matica spraviti jo na svetlo? — Po skleneni obravnavi se odsekov predlog z 10 glasovi sprejame. Tudi odsekov predlog: „naj se za vredovanje naučnega slovnika izvoli g. Jož. Noli“, se sprejame s tem pristavkom, da mu Matica plačuje 240 gld. na leto, in da odsek za izdavanje knjig z njim sklene natančno pogodbo v zmlisu denašnje razprave. 10. Nasveta posamihi odbornikov bila sta stavljená dva; a) g. dr. Ulaga nasvetuje, naj bi Matica izdala Dupauloup-ovo „o izreji otrok“, priredjeno po potrebah slovenskega národa. — Ta nasvet se izroči odseku za izdavanje knjig; — b) dr. Costa nasvetuje: „naj se letos opusti „narodni koledar“ iz razlogov, ki jih je tajnik v sporočilu razložil občenemu zboru. — Odbor pritrdi tudi temu predlogu. — In bila je odborova seja sklenena ob 8. uri zvečer, ravno ko se je na čitalničnem vrtu bila Matičnemu zboru na čast začela pevska „beseda“.

„Nov.“

Telegram „Slov. Narodu.“

Iz Ljubljane 24. sept.

Porotniki so spoznali Jak. Alešovca, vrednika Brenclja na vse štiri od sodnije stavljená vprašanja za nekrivega. Vrednik je torej obtožbe odvezan. Občinstvo je po razglasu sodbé porotnikom klicalo „slava!“

Prosimo č. g. naročnike, da blagovolijo hitro svojo naročnino za novo četrletje poslati, da ne bode v razpošiljanji nobene motnjave.

Administracija.